

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Manual pentru clasa a III-a

Semestrul I

Manualul școlar este aprobat prin Ordinul Ministrului Educației Naționale și Cercetării Științifice nr. 3053/ 12.01.2016 și este realizat în conformitate cu programa școlară aprobată prin Ordin al Ministrului nr. 5003/ 02.12.2014.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2015-2016.

72 pagini

116 111 numărul de telefon european de asistență pentru copii

UNITATEA I - FANTEZII DE TOAMNĂ - RECAPITULARE

Septembrie după George Coșbuc.....	6
Prepelița și puii ei după Lev N. Tolstoi.....	10
Toamna de Octavian Goga.....	12

UNITATEA II - MAGIA CĂRȚILOR

Cartea.....	14
Cartea. Prezentarea unei cărți.....	15
Comunicarea orală. Componentele comunicării dialogate - inițierea unui schimb verbal.....	16
Prezentarea unei persoane.....	17
Nică începe școala după Ion Creangă.....	18
Textul literar narativ.....	19
Scrierea corectă a cuvintelor ia/ i-a.....	20
Așezarea textului în pagina caietului.....	21
Povestirea orală după imagini.....	21
După asemănarea lor după Emil Gârleanu.....	22
Formularea de întrebări și răspunsuri.....	23
Povestirea orală după un șir de întrebări.....	23
Prieten devotat - poveste populară arabă.....	24
Înțelegerea textului citit - harta textului.....	25
Exprimarea emoțională față de textul literar citit.....	25
Rugăciune pentru părinți - din folclorul copiilor.....	26
Cererea simplă familiară. Cererea politicoasă.....	26
Scrierea corectă a cuvintelor iau/ i-au.....	27
Caietul care plânge - Planul simplu de idei desprins din ilustrații/ benzi desenate.....	28
Povestirea orală după planul simplu de idei desprins din ilustrații.....	29
Lectură - Amintiri din copilărie - fragment după Ion Creangă.....	29
Cenușăreasa după Frații Grimm.....	30
Delimitarea textului în fragmente.....	31
Ordinea întâmplărilor. Povestirea orală a unui fragment.....	31
Planul simplu de idei al textului literar.....	32
Recapitulare.....	33
Evaluare.....	34

UNITATEA III - FAMILIA - UNIVERSUL MEU

Bunica după Barbu Ștefănescu Delavrancea	36
Sunetul și litera. Vocale și consoane.....	37
Cuvântul. Silaba. Despărțirea în silabe	38
Scrierea corectă a cuvintelor la/ l-a.....	38
Propoziția.....	39
Intonarea propozițiilor. Semnele de punctuație.....	39
Creanga de alun după Lev N. Tolstoi	40
Cuvântul - parte de vorbire.....	41

Camaradul meu, Coretti după Edmondo de Amicis.....	42
Substantivul. Felul substantivelor.....	43
Rodica de Vasile Alecsandri.....	44
Numărul substantivului.....	44
Genul substantivului.....	44
Recapitulare - evaluare	44

UNITATEA IV - ROMÂNIA, ȚARA MEA

Traian și Dochia - legendă populară	46
Fragmentul descriptiv.....	47
Scrierea corectă a cuvintelor neam/ ne-am.....	47
Solicitarea și oferirea de informații.....	48
Cuvintele cu sens asemănător.....	48
Recapitulare.....	49
Evaluare.....	50

UNITATEA V - ÎN PRAG DE SĂRBĂTORI

Pomul de iarnă de E. T. A. Hoffmann.....	52
Extragerea unor informații de detaliu dintr-un text, transmise prin ilustrații.....	53
Adjectivul.....	53
Acordul adjectivului cu substantivul.....	54
Poziția adjectivului față de substantiv.....	54
Pisoiul năzdrăvan - Povestirea orală după benzi desenate.....	55
Cuvintele cu sens opus.....	55
Recapitulare.....	56
Evaluare.....	57
Am plecat să colindăm! Activitate artistică. Prezentarea unei activități.....	58

UNITATEA VI - FEERIE DE IARNĂ

Iarna de Vasile Alecsandri.....	60
Poezia	60
Așezarea poeziei în pagina caietului	61
Iarna în pădure - Povestirea scrisă după un șir de întrebări.....	62
Părțile unui text creativ (compunere).....	63
Premiul I - Alcătuirea unui text creativ după un șir de ilustrații/ benzi desenate.....	64
Scrierea corectă a cuvintelor nea/ ne-a.....	65
Povestea omului de zăpadă - poveste populară.....	66
Cuvinte cu aceeași formă și sens diferit	67
Sensurile neobișnuite ale cuvintelor.....	67
Textul funcțional - Cartea poștală, e-mailul	68
Textul de informare - Afișul.....	69
Textul de informare - Fluturașul.....	69
Recapitulare.....	70
Evaluare.....	71

FĂNTEZII DE TOAMNĂ

RECAPITULARE

Unde-o școală se ivește, pământul se-mbogățește.

Conținuturi:

- Sunetul și litera, vocalele și consoanele
- Silaba, cuvântul
- Despărțirea în silabe
- Sensul cuvintelor
- Comunicarea orală. Comportamentele comunicării dialogate
- Propoziția. Semnele de punctuație
- Textul literar narativ
- Scrierea corectă a cuvintelor *într-un/ într-o, dintr-un/ dintr-o, sau/ s-au, sa/ s-a*
- Poezia
- Textul nonliterar/ informativ
- Scrierea imaginativă

În septembrie zilele scad mereu și pe la sfârșitul lunii se fac deopotrivă cu noaptea.

Florile de pe câmp încep să moară, căci de multe ori noaptea cade **brumă**, și numai câteva mai îndrăznesc să înflorească tocmai acum. Care dintre ele, știți?

Nu mai vezi acum fluturi, pentru că, dacă au pierit florile, nici ei nu pot să trăiască. Nici albinele nu pot să mai adune miere, și acum stau mai mult în stupi și se pregătesc de iarnă. Gândacii au pierit ori s-au ascuns în pământ și în adăposturile lor de iarnă.

Frunzele copacilor își schimbă fața lor cea verde. Unele se fac roșii, altele **cafenii** și cele mai multe galbene; iar când bate vântul, ele se scutură și cad.

Prin grădini, oamenii își adună legumele, ca să le păstreze pentru iarnă. Cât de darnică e toamna, cu atâtea fructe ale pomilor! Acum se culeg merele, perele, piersicile și nucile.

Prin vii e zgomot și veselie; culegătorii adună strugurii.

Pe la începutul lunii, păsările se gătesc de plecare. Pe câmp vezi stoluri mari de berze; seara, pe lângă lacuri, se-adună și graurii în stufig și își întocmesc stolul de călătorie. Noaptea auzi pe sus cântecul cocorilor care se duc, se duc departe. Și tot mai mult se împuținează **oastea** păsărilor. Odată cu păsările piere și cântecul prin păduri și prin câmpie. Dar când s-a dus cele din urmă păsări și au căzut și frunzele toate, atunci a început toamna adevărată.

Acum nopțile încep să fie mai reci, așa că roua de pe frunze și de pe flori se prefacă în brumă. Dimineața, câmpul pare acoperit de un strat subțire de zăpadă pe care soarele tot mai are putere să-l topească, în cele dintâi ceasuri ale zilei.

Arse de brumă, frunzele ierburilor și ale florilor se veștejesc și cad, ale copacilor abia se mai țin, galbene și ofilite, și când vine câte un vânt, ele se scutură toate și lasă crengile goale.

Furnicile sprintene și-au strâns hrană de ajuns în mușuroaiele lor; și-au strâns și șoarecii de toate în culcușurile lor; și veverițele, nuci și ghindă; iar harnicele albine au agonisit atât, că pot da, din mierea adunată, și oamenilor, și au și ele de ajuns, până va înflori câmpul.

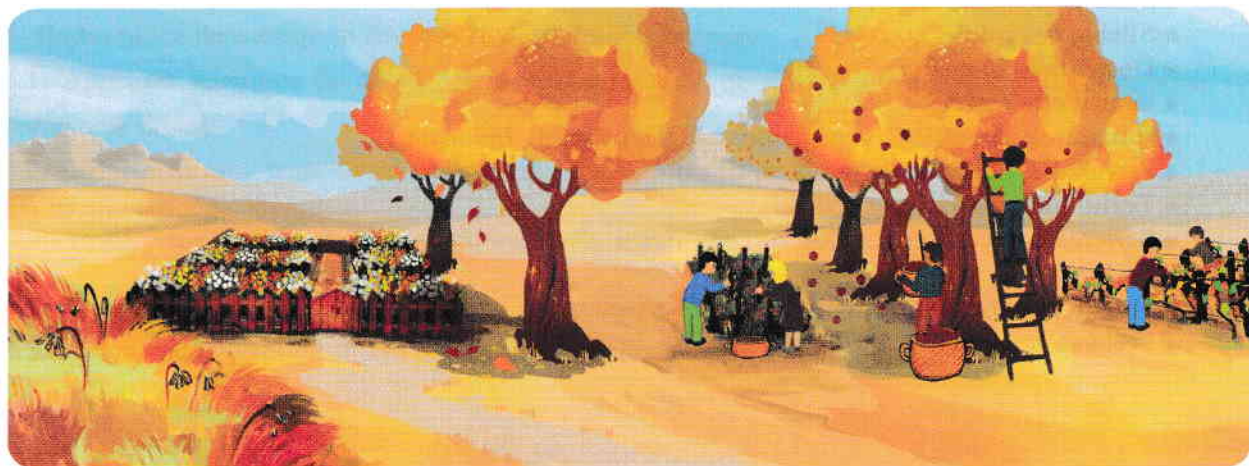
Câmpurile rămân goale și pădurile fără cântecul păsărilor și fără verdeață.

Norii încep să se plimbe singuri prin văzduh și țin cu zilele ascunsă fața cerului. Vântul începe să cânte cântecul jalnic și zilele se fac tot mai scurte.

În septembrie se întorc acasă cei care au plecat la mare pentru apă și soare, sau la munte pentru răcoare.

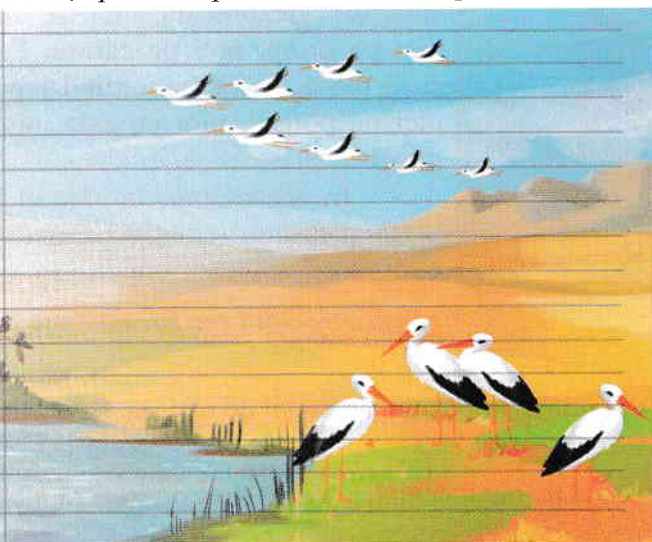
Tot în septembrie începem bucuroși școala. Dorim ca și anul acesta să avem sănătate și spor la învățătură.

Succes în noul an școlar!

Caută în text, apoi scrie pe caiet ce se întâmplă.

zilele
florile
fluturii
albinele
frunzele
oamenii
păsările
roua
dimineata
soarele
furnicile
câmpul
norii
veverițele
vântul

Să ne amintim!

Sunetul este partea cea mai mică a limbii care se rostește.

Litera este semnul grafic al sunetului. Ea se vede și se scrie.

Alfabetul este totalitatea literelor folosite într-o limbă, așezate într-o anumită ordine.

Cuvântul este o îmbinare de sunete (sau un sunet) care are un înțeles.

Să exersăm!

1. Scrie în ordine alfabetică următoarele cuvinte, apoi notează cu V (vocalele) și C (consoanele): *septembrie, brumă, galbene, mere, cafeniu, vânt, legume, fructe, toamnă, ofilite, nori.*

2. Înlocuiește litera subliniată cu o altă literă, apoi scrie cuvintele obținute.

fac, mere, miere, cașă, duc

3. Alcătuieste câte două cuvinte care să conțină doar:

- două vocale;
- două vocale și o consoană;
- două vocale și două consoane.

JOCURI

Joc de rol

Imaginați-vă și interpretați un dialog între o frunză și vânt.

Joc de cuvinte

Găsește cuvinte după model: *cal - lac.*

PORTOFOLIU

Desenează un moment prezentat în textul „Septembrie” de George Coșbuc.

LECTURĂ

Citește poezia „Rapsodii de toamnă” de George Topîrceanu.

Vocabular

brumă: cristale fine de zăpadă care se formează noaptea și se depun pe plante, pe sol, pe obiecte
cafeniu: de culoarea cafelei prăjite, maro
oaste: mulțime

„Împăratul **dori** să o vadă pe **fata** cea **isteată**.”

Porunci să vină la împărăție nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe cărare. Fata se acoperi cu o plasă și, tot îmboldind țapul care umbla nici pe potecă, nici pe cale, ajunse la curțile împărătești.

În acest timp, împăratul întâmpină fata dând drumul câinilor. Curtea se umple de larma lor.”

(*Fata săracului cea isteată* după Petre Ispirescu)

Să exersăm!

1. Înlocuiește cuvintele marcate din prima propoziție a textului de mai sus cu altele care au înțeles asemănător. Scrie propoziția.
2. Formulează două propoziții în care, pe rând, cuvintele *plasă* și *se acoperi* să aibă alt sens decât cel din text.
3. Scrie cuvinte care au sens asemănător cu: *porunci*, *să vină*, *împărăție*, *curte*, *larmă*.
4. Scrie cuvinte care au sens opus cu: *umblă*, *ajunse*, *să vină*, *se umple*, *jos*.

Convorbirea dintre două sau mai multe persoane se numește **dialog**.

Înaintea cuvintelor fiecărei persoane care participă la dialog se scrie **linie de dialog**.

„– De vânzare ți-e găinușa aceea, măi băiete?”

– De vânzare, moșule!

– Și cât ceri pe dânsa?

– Cât vrei dumneata să-mi dai pe ea.

– Ia dă-o la moșul, s-o **drămluiască**!

Și cum i-o dau în mână, se face a o căuta de ou și-i dezleagă atunci frumușel ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicând:

– Iaca **poznă**, c-am scăpat-o!”

(*Pupăza din tei* după Ion Creangă)

Să exersăm!

1. Cine participă la acest dialog?
2. Cine pune întrebările?
3. Cine dă răspunsurile?
4. Transcrie un răspuns dat de băiat.
5. Transcrie un răspuns dat de moș.

Vocabular

a drămlui: a cântări, a măsura ceva cu precizie

poznă: bucluc, împrejurare neplăcută pentru cineva

Propoziția este o comunicare orală sau scrisă, care are înțeles. Este alcătuită din cuvinte. Primul cuvânt din propoziție se scrie întotdeauna cu literă inițială mare.

La finalul ei se pune unul din semnele de punctuație:

- punct (.)
- semnul întrebării (?)
- semnul exclamării (!)

Să exersăm!

1. Citește fragmentul din lectura „Pupăza din tei” după Ion Creangă, cu intonația corespunzătoare semnelor de punctuație.

2. Delimitează cuvintele, apoi scrie propozițiile.

Foșnetul toamnei învăluie întreaga natură.

Școlarii sunt în tîmpinaț cu dragostea dascălii.

3. Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare din cuvintele: *înnorat, toamnă, livadă, au cules, pe cerul, copaci, desfrunzit.*

4. Termină propoziția începută.

Cine?

Când

Cum ... !

Unde ... ?

De ce ... ?

Care ... ?

5. Scrie câte o propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă în care să folosești cuvântul „pupăză”.

6. Privește imaginile și scrie răspunsuri pentru următoarele întrebări, apoi ordonează-le într-un text. Dă-i un titlu potrivit.

- a. Cine culege strugurii?
- b. Unde așază recolta?
- c. Cine vine să-i ajute?
- d. Cum își ajută cei doi frați familia?
- e. Cum sunt strugurii?
- f. Cum se simt copiii la cules de struguri?

O prepeliță își **cloci** cele trei ouă într-un lan de ovăz. După ce scoase pui, îi îngriji cum se pricepu ea mai bine. În timp ce puii creșteau, lanul de ovăz se făcea din ce în ce mai **mănos**. Zilele au trecut și lanul aproape s-a copt. Prepelița se tot temea ca stăpânul **ogorului** să nu înceapă să cosească ovăzul. Plecând după hrana puilor, le spuse acestora, ca atunci când vor veni oamenii, să asculte foarte bine despre ce vorbesc, pentru a-i povesti după aceea tot ce vor auzi de la aceștia. După ce și-a terminat toate treburile, prepelița se întoarse mai pe înserate la cuib. Unul dintre puii săi îi dădu următoarea veste:

– E rău de noi, măicuța mea! A trecut pe aici stăpânul ogorului împreună cu feciorul său și i-a spus acestuia: „Ovăzul meu a dat **în pârgă** și trebuie **cosit**. Să te duci, fiule, pe la vecini și prieteni, să le spui că-i rog să vină la coasă”. E rău de noi, măicuță! Mută-ne de aici, căci mâine dimineată vecinii vor fi în lan și se vor apuca de cosit ovăzul.

Bătrâna prepeliță îl ascultă cu luare-aminte și spuse:

– Nu vă fie teamă, copii, stați fără grijă! Ovăzul nu va fi cosit atât de repede.

A doua zi în zori, prepelița zbură iar într-ale ei și iar le spuse puilor să asculte cu atenție ce va mai spune stăpânul lanului. Seara, când se întoarse la cuib, un alt pui îi spuse:

– A fost iar stăpânul pe aici, măicuță, și a tot așteptat prietenii și vecinii la cosit. Dar nu au venit nici vecinii și nici prietenii. Atunci omul i-a spus feciorului: „Să te duci, fiule, pe la frați, pe la cumnați, pe la **cumătri** și să le spui că-i rog să vină neapărat mâine să ne ajute să cosim ovăzul”.

– Nu vă speriați, copii, nici mâine nu va fi cosit ovăzul, spuse bătrâna prepeliță, liniștind puii ei.

În ziua următoare, întorcându-se iar la cuib, prepelița își întreabă puișorii:

– Ei, ce-ați mai auzit astăzi, puișorii mei?

Al treilea pui i-a răspuns:

– A venit iar stăpânul cu feciorul său pe aici și au tot așteptat rudele. Dar rudele nu au venit la cosit. Atunci el i-a spus feciorului: „Se vede că degeaba așteptăm, fiule, că ajutor nu vom primi de nicăieri. Ovăzul e în pârgă și trebuie cosit. Voi pune în rânduială cele de trebuință, că mâine, cum s-o crăpa de ziuă, venim aici și ne apucăm singuri de coasă”.

– Ei, puișorii mei, spuse prepelița grijulie, de vreme ce omul a hotărât să pună singur mâna să cosească ovăzul, fără să aștepte ajutorul altora, treaba sigur se va face. **Se cade** să ne mutăm de aici.

Să înțelegem textul!

1. Câți pui avea prepelița?
2. De ce dorea prepelița să afle ceea ce au discutat oamenii?
3. De ce a hotărât stăpânul pământului să cosească singur ovăzul?
4. Ce a determinat-o pe prepeliță să-și mute puii?

Să ne amintim!

Cei care participă la întâmplările povestite se numesc **personajele** povestirii. Acestea pot fi oameni, animale, obiecte.

Cuvântul sau grupul de cuvinte care prezintă pe scurt despre ce este vorba în text se numește **titlu**.

Acesta se scrie cu literă inițială mare în partea de sus a textului, la mijlocul rândului.

Persoana care a scris textul se numește **autor**.

Să exersăm!

1. Precizează personajele care apar în text.
2. Spune cine a rostit replica: „Nu vă fie teamă, copii, stați fără grijă!”.
3. Transcrie enunțul în care stăpânul s-a hotărât să cosească singur.
4. Explică înțelesul expresiei „s-a crăpat de ziuă”.
5. Scrie un enunț despre conținutul imaginii care însoțește textul.

Să scriem corect!

Observă în textul de mai jos scrierea cuvintelor evidențiate, apoi formulează enunțuri cu acestea.

*Într-o zi un om s-a întâlnit cu un șarpe. Animalul s-a rugat să-l ducă **într-o** văgăună. Ajuns în locul pe care l-a dorit, șarpele a încercat să-l mănânce pe om **dintr-o** înghițitură. Omul a scăpat **dintr-un** mare pericol.*

*Apoi s-au dus la vulpea judecătore, care a hotărât să-l închidă pe șarpe **într-un** loc sigur.*

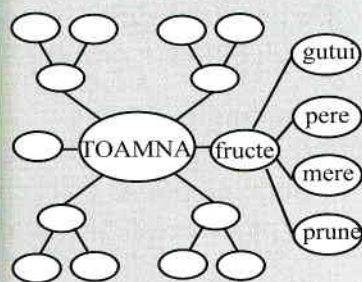
JOCURI

Joc de rol

Citiți textul „Prepelița și puii ei” după Lev N. Tolstoi, pe roluri.

Joc de cuvinte

Găsește cuvinte caracteristice anotimpului toamna și completează un ciorchine asemănător celui de mai jos.

PORTOFOLIU

Realizează o fișă în care să notezi informații despre păsările călătoare.

LECTURĂ

Citește lectura „Pisoiul” de Lev N. Tolstoi.

Vocabular

a cloci: a sta pe ouă pentru a scoate din ele pui

mănos: roditor, fertil, cu rod bogat, îmbelșugat

ogor: teren agricol, câmp

în pârgă: aproape copt

a cosi: a tăia plante

cumătri: nași

se cade: trebuie